REFUGIAŢII UCRAINENI STABILIŢI PE TERITORIUL REPUBLICII MOLDOVA: ÎNTRE PROVOCĂRI ŞI REMEDII SOCIALE

Ana BUSUIOC,

masterandă, anul II, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială

CZU:364.62:341.43(=161.2)(478) 8busuioc.ana@gmail.com

Odată cu declanşarea războiului Federației Ruse împotriva Ucrainei, la 24 februarie 2022, Republica Moldova a fost pusă în condiţii excepţionale de gestionare a fluxului de refugiaţi care traversau în masă frontierele ţării pentru a-şi găsi aici siguranţă şi linişte. Conform Convenției ONU din 1951 privind statutul refugiaților și/sau instrumentelor juridice regionale complementare la care sunt parte, în momentul în care statul nu-și îndeplinește obligația de a asigura protecția cetățeanului sau rezidentului său, care este nevoit să-și părăsească țara, responsabilitatea primară a protecției refugiaților revine statelor de primire [1]. Astfel, autoritatea publică centrală a Republicii Moldova a fost nevoită să implice toate resursele şi eforturile pentru a implementa un management eficient în gestionarea crizei refugiaților.

În prezent, la doi ani de la începerea războiului, conform datelor statistice, frontierele Republicii Moldova au fost traversate de peste un milion de refugiaţi, dintre care circa 116 mii au decis să rămână pe un termen scurt, mediu sau lung pe teritoriul Republicii Moldova ceia ce reprezintă circa 5% din populația totală a țării [2]. Printre refugiații ucraineni aflaţi pe teritoriul Republicii Moldova circa 44% sunt copii (51 225), 37% – femei (43 118), bărbaţii formând doar 19% (22 443).

Indiferent de crizele existente, Republica Moldova a continuat să ofere şi să asigure refugiaților ucraineni acces la diverse servicii și drepturi.În continuare vom examina câteva din acestea.

Servicii de cazare. Analiza statisticilor centrelor de plasament temporar pentru refugiați (CPTR) din toată țara demonstrează că de la cele 136 CPTR-uri cu circa 8893 de locuri disponibile pentru cazare în martie 2022 numărul lor s-a redus la doar 44 centre de plasament cu o capacitate totală de 2679 de locuri în decembrie 2023. Numărul persoanelor găzduite s-a diminuat de la 4120 refugiați găzduiți la doar 2171 persoane. Rata ocupării centrelor de plasament s-a modificat considerabil de la 46,3% la 81% actualmente. Închiderea centrelor de plasament este rezultatul unor progrese în procesul de integrare a refugiaților în comunitatea gazdă: refugiații și familiile lor au reușit să își găsească locuințe permanente sau să devină independenți din punct de vedere financiar, astfel încât nu mai este nevoie de asistența și cazarea oferite de centrele de plasament.

Servicii de protecție juridică. În ciuda crizelor care afectează țara, Republica Moldova a acordat refugiaților ucraineni acces la o gamă largă de servicii și drepturi. Acestea includ dreptul la muncă, acces la educație și la îngrijiri medicale de urgență și primară, precum și un anumit nivel de acces la serviciile de protecție socială. Acest lucru a devenit posibil prin activarea regimului de protecție temporară (PT), efectiv începând cu luna martie 2023, în temeiul Hotărârii Guvernului nr.21/2023, iar cu modificările din 28.02.2024, regimul a fost prelungit pînă la 1 martie 2025. Astfel Protecția temporară a devenit cea mai accesată formă de protecție a refugiaților aflați pe teritoriul Republicii Moldova de care au beneficiat 36 924 de persoane.

Servicii de alimentare. Există organizații și agenții care oferă servicii de alimentare și catering pentru refugiați, asigurându-le accesul la mese echilibrate și nutritive. Aceste servicii includ distribuirea de produse alimentare de bază, prepararea și distribuirea de mese gata pregătite, precum și facilitarea accesului la alimente sigure și sănătoase. Prin intermediul acestor servicii refugiații pot beneficia de hrană adecvată, respectând obiceiurile lor alimentare și asigurând o nutriție corespunzătoare pentru menținerea sănătății și energiei pe timpul perioadei dificile de viață.

Servicii de sănătate. Serviciile medicale acordate refugiaților în temeiul Protecției Temporare includ accesul la îngrijiri medicale primare și specializate, servicii de urgență, vaccinări, screening-uri de sănătate, consiliere psihologică și suport pentru probleme de sănătate mintală.

Servicii educaționale. Procesul educațional al refugiaților este unul dificil din cauza diverselor obstacole cu care aceștia se confruntă, cum ar fi barierele lingvistice, lipsa de recunoaștere a diplomelor și certificatelor anterioare, discriminarea și stigmatizarea, sau nevoile speciale ale copiilor refugiați cu traumă sau experiențe traumatizante. Cu toate acestea, educația joacă un rol crucial în integrarea și adaptarea lor în noua societate. Prin programe educaționale adaptate, cum ar fi cursuri de limbă, programe de alfabetizare, consiliere educațională și sprijin pentru reîntegrarea în sistemul de învățământ, refugiații pot avea oportunități mai bune de a-și construi un viitor stabil și de a contribui la comunitatea lor de primire.

Susținerea financiară și asistența umanitară a avut un rol crucial în susținerea refugiaților cu cele necesare: în spusele beneficiarilor se regăsesc cuvinte de recunoștință pentru tot suportul de care au beneficiat.

Evoluția în timp a modalității de prestare a formelor de protecție socială, numărul de proiecte accesibile puse la dispoziția refugiaților, formele lor de prestare, evidențiază o trecere de la faza inițială de sprijin la etapa de integrare a refugiaților în societatea Republicii Moldova, ceia ce necesită o abordare coordonată, bazată pe colaborarea între autorități, organizații neguvernamentale, comunitatea locală și refugiați pentru a asigura procesul de integrare eficient și sustenabil.

Referințe:

1. *Convenție privind statutul refugiaţilor, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951.* În: https://www.unhcr.org/ro/wp-content/uploads/sites/23/2016/12/1951_Convention_ROM.pdf
2. *Regional Refugee Reponse For the Ukraine Situation: Republic of Moldova.* În: https://data.unhcr.org/en/country/mda

Recomandat ***Oleg BULGARU****, dr., conf. univ.*